

GMO-policy för Ekologiska Lantbrukarna

GMO-policy

Det ekologiska lantbruket säger konsekvent nej till all användning av genetiskt modifierade organismer (GMO) i produktionen. Vi tar även avstånd till användning av produkter som härletts ur GMO.

Hela den internationella ekologiska rörelsen tar avstånd från användning av GMO i ekologisk produktion. Detta ställningstagande finns bland annat uttryckt i den internationella paraplyorganisationen IFOAMs regelverk för ekologisk produktion, IFOAMs Basic Standards. Även i EU:s förordning för ekologisk produktion (EEC 2092/91) finns ett förbud för användning av GMO. Ekologiska Lantbrukarna ansluter sig till detta nej.

Ekologiska Lantbrukarna menar att ”producerat utan GMO” är det uttryck som bör användas – inte ”GMO-fritt”. Vi kan aldrig garantera ”GMO-frihet”, bl a eftersom vi kan råka ut för ofrivillig kontamination av GMO. Istället förbinder vi oss att aldrig använda GMO i produktionen – dvs vi ”producerar utan GMO”.

Därför säger vi nej

Som grund för avståndstagandet från GMO finns flera skäl: etiska-, miljö- och ekonomiska/politiska. En grundtanke i det ekologiska lantbruket är att använda de naturliga ekosystemen som förebild för produktionsmetoderna i jordbruket och så långt det är möjligt undvika artificiella produktionsmedel. Gentekniken skapar kombinationer av arvsanlag som inte är möjliga på naturlig väg – genmodifieringen förändrar de levande organismerna inifrån. Gentekniken leder inte till en uthålligare livsmedelsproduktion. Istället bidrar den till att förstärka de systemfel som idag kännetecknar stora delar av världens livsmedelsproduktion.

Ekologiska lantbrukarna säger inte principiellt nej till all användning av genteknik i jordbruk och livsmedelsproduktion utanför den ekologiska sektorn, men vi har en mycket restriktiv hållning. Vi ser ingen anledning att acceptera nya risker för hälsa och miljö, eller okontrollerad spridning av genetiskt material som påverkar den genetiska mångfalden och försvårar möjligheterna att producera livsmedel utan GMO.

Definition

Ekologiska Lantbrukarna använder den definition av GMO som finns i EU:s direktiv 2001/18 (ersätter 90/220). (se bilaga 1) Med ”produkter som härletts ur GMO” menas produkter där råvaran är en GMO eller produkter som syntetiserats med hjälp av en genetiskt modifierad organism. (se bilaga 2).

Vårt nej till GMO omfattar alla typer av produkter. Exempel på vad som menas finns i EU:s förordning 2092/91: ”livsmedel, livsmedelsingredienser (inbegripet tillsatser och smakämnen), processtekniska hjälpmedel, (inbegripet extraktionsmedel), foder, foderblandningar, foderråvaror, fodertillsatser, processtekniska hjälpmedel för foder, vissa produkter som användes i djurfoder, växtskyddsmedel, veterinärmedicinska läkemedel, gödselmedel, markberedningsmedel, utsäde, vegetativt förökningsmaterial och djur”.

Konsekvenser

GMO frågan har långtgående konsekvenser på olika plan. Nedan följer områden som är viktiga att arbeta vidare med:

POLITISKA FRÅGOR

Ansvar

Ansvar för konsekvenserna av GMO-produktion måste tydliggöras. Lagstiftningen på området måste förstärkas både i Sverige och EU. Det måste alltid vara de företag som utvecklar GMO som är ansvariga för eventuella negativa konsekvenser. Bioteknikfirmorna ska åläggas ett strikt ansvar såväl för miljö- och hälsoeffekter som för ekonomiska skador för tredje part. Leverantörerna ska ha ett tydligt produktansvar, och de lantbrukare som väljer att odla GMO-grödor ska ta ansvar för t ex vindavdrift av pollen till grannar osv. Den som utvecklar, säljer eller förmedlar GMO ska vara skyldig att teckna försäkringar som täcker eventuella skador.

Vi menar att det är ett samhällsintresse att det även fortsättningsvis ska vara möjligt att välja livsmedel producerade utan GMO. Konsekvenserna av GMO-produktion måste därför belasta dem som utnyttjar tekniken och inte det ekologiska lantbruket eller andra som väljer att avstå från GMO.

Fribelägenhet

Det är nödvändigt med skyddszoner runt GMO-odlingar, t ex för att undvika pollenspridning till grödor hos den majoritet av Sveriges bönder som är negativa till GMO, bl a de ekologiska producenterna. Det är den som vill odla GMO-grödor som ska säkerställa detta – inte den som utesluter GMO ur sin produktion. GMO-lagstiftningen måste därför inkludera krav på skyddszoner, stora nog att förhindra genspridning till ej GMO-odlande grannar. Vi kan annars komma i en situation där enskilda lantbrukare genom att välja GMO-grödor omöjliggör ekologisk, produktion på granngårdar.

Garanterad fribelägenhet förutsätter att alla GMO-odlingar registreras och kontrolleras. Detta måste säkerställas genom svensk lagstiftning. Gällande EU-lagstiftning är inte tillräckligt tydlig på denna punkt.

Certifikat eller analyser?

Om en produkt producerats utan GMO ska detta i första hand styrkas via intyg/certifikat, spårbarhet och särhållning. Analyser ska främst användas som ett komplement. Vi anser att det är viktigt att EU-märkningen blir organiserad på detta sätt.

Utsäde

Ekologiska Lantbrukarna menar att toleransgränsen för ofrivillig inblandning av GMO i utsäde till ekologisk produktion är noll (detektionsgränsen). Det innebär att partier med påvisbar GMO-inblandning inte ska användas som utsäde i ekologisk produktion. Även för utsäde till det konventionella lantbruket bör mycket stränga krav ställas på renheten.

Inte vårt problem

Det är nödvändigt att GMO-frågan inte görs till den ekologiska produktionens problem och blir ett hinder för den ekologiska produktionen att utvecklas. Istället måste samhällets lagstiftning bli tillräckligt omfattande, t ex genom heltäckande märkningslagstiftning och ansvarskrav.

FRÅGOR SOM RÖR REGLER OCH CERTIFIERING

Konventionella insatsmedel i produktionen

Konventionella insatsmedel i ekologisk produktion ska vara ”producerade utan GMO”. Det innebär dock ofta stora problem att följa konventionella insatsmedel många led bakåt i produktionskedjan. Ekologiska Lantbrukarna ansluter sig därför till den avgränsning som gjorts av organisationer i de tysktalande länderna där man sätter ”garanti-gränsen” ett led bakåt i produktionskedjan. (”ALOG-modellen” – se bilaga 2)

Vi menar dock att man stegvis bör gå vidare och skärpa *kraven*, i synnerhet när det gäller stora materialflöden från konventionell produktion. Ett exempel är den konventionella gödsel som används i ekologisk produktion. Det bör snarast krävas att den inte kommer från djur som fått GMO-foder.

Ofrivillig inblandning

Så länge det finns produktion av GMO kommer det också att finnas risk för ofrivillig kontamination av GMO i insatsmedel och även i ekologiska produkter. Vi menar att toleransgränsen i ekologiska produkter ska var låg och ligga nära detektionsgränsen. Toleransgränsen kan vara olika för olika produkter och ska därför inte låsas vid en fix procentsats. Gränsen får heller inte uppfattas som ett fribrev. Det ska alltid vara producentens skyldighet att visa att alla rimliga försiktighetsåtgärder vidtagits för att hålla inblandningen så låg som möjligt i det enskilda fallet.

Veterinärmedicin

Vid val av veterinärmedicinska ska preparat utan GMO väljas i första hand. GMO-preparat ska märkas och får endast användas då likvärdigt icke-GMO preparat inte finns tillgängligt och då djurens välfärd annars hotas.

Policyn är diskuterad vid Ekologiska Lantbrukarnas årsstämma mars 2001 och beslutad av styrelsen i maj 2001.

Bilaga 1

Utdrag ur:

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2001/18/EG

av den 12 mars 2001

om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. *organism*: varje biologisk enhet, som kan föröka sig eller överföra genetiskt material.
2. *genetiskt modifierad organism*: en organism, med undantag för människor, i vilken det genetiska materialet har ändrats på ett sådant sätt som inte sker naturligt genom parning och/eller naturlig rekombination.

(1) EGT L 237, 28.8.1997, s. 18.

(2) EGT L 184, 17.7.1999, s. 23.

Inom ramen för denna definition

- a) anses genetisk modifiering uppkomma åtminstone vid tillämpningen av de metoder som anges i del 1 i bilaga I A,
- b) anses de metoder som anges i del 2 i bilaga I A inte leda till genetisk modifiering.

Artikel 3

Undantag

1. Detta direktiv skall inte omfatta organismer som erhållits med de metoder för genetisk modifiering som anges i bilaga I B.
2. Detta direktiv skall inte omfatta transport av genetiskt modifierade organismer på järnväg, väg eller inre vattenväg, till havs eller med flyg.

Bilaga 1A

METODER SOM AVSES I ARTIKEL 2.2

DEL 1

De metoder för genetisk modifiering som avses i artikel 2.2 a är bl.a. följande:

1. Hybridnukleinsyratekniker som innebär bildande av nya kombinationer av genetiskt material genom att nukleinsyramolekyler, som framställts utanför en organism, införs i ett virus, en bakterieplasmid eller i något annat vektorsystem och överförs till en värdorganism, i vilken de inte förekommer naturligt men där de är i stånd till kontinuerlig förökning.
2. Metoder som innebär direkt införande i en organism av sådant ärftligt material som beretts utanför organismen, genom bl.a. mikroinjektion, makroinjektion och mikroinkapsling.
3. Cellfusion (inklusive protoplastfusion) eller hybridiseringsmetoder, som innebär att levande celler med nya kombinationer av ärftligt genetiskt material bildas genom fusion av två eller flera celler på ett sätt som inte förekommer naturligt.

DEL 2

Följande metoder, som avses i artikel 2.2 b, anses inte leda till genetisk modifiering, förutsatt att de inte inbegriper användning av sådana hybridnukleinsyramolekyler eller genetiskt modifierade organismer som framställts genom andra metoder än dem som undantas genom bilaga I B.

1. Befruktning in vitro.
2. Naturliga processer såsom konjugation, transduktion eller transformation.
3. Induktion av polyploidi.

BILAGA I B

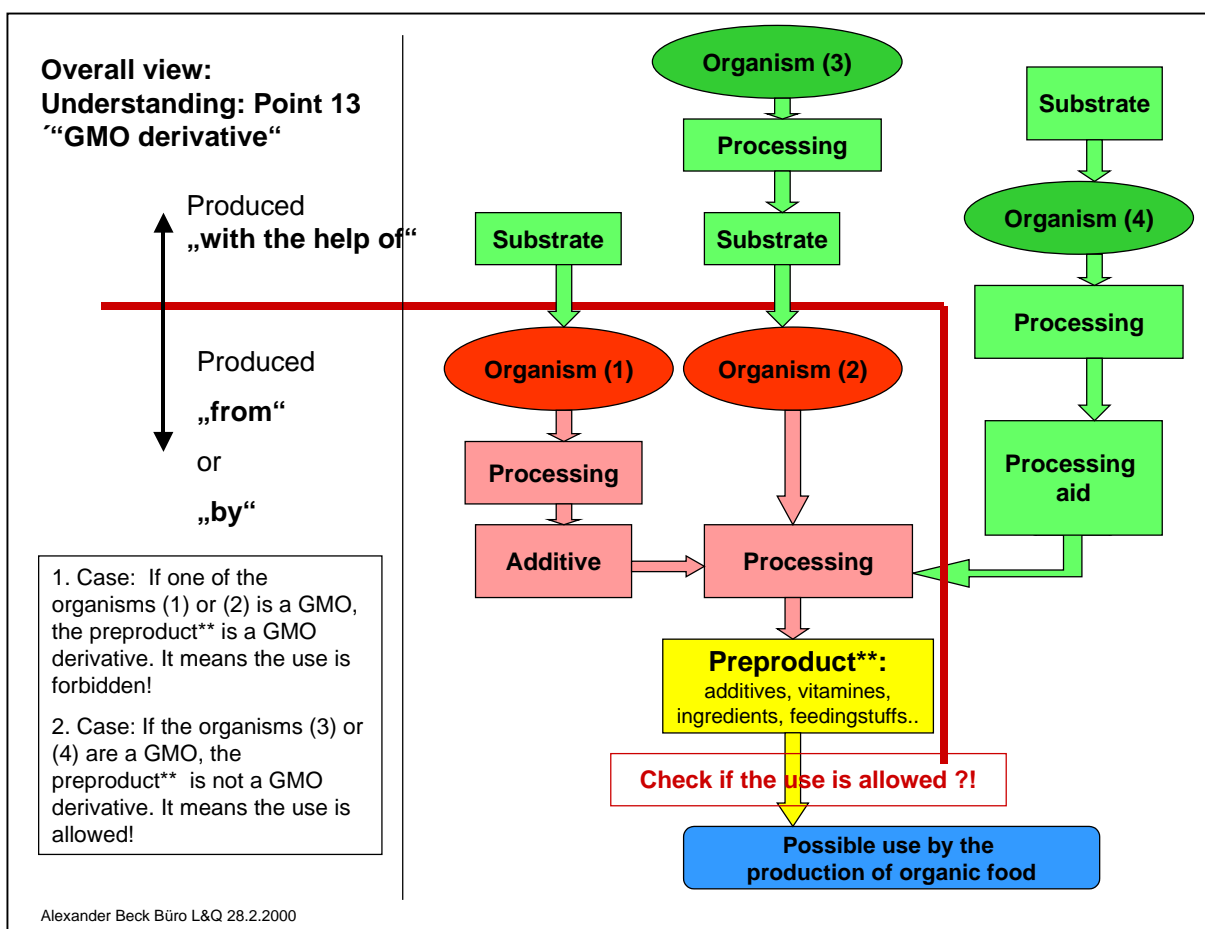
METODER SOM AVSES I ARTIKEL 3

Följande metoder för genetisk modifiering som ger upphov till organismer skall inte omfattas av detta direktiv, förutsatt att de inte inbegriper användning av hybridnukleinsyramolekyler eller genetiskt modifierade organismer förutom sådana som framställts genom användning av en eller flera av de metoder som anges nedan.

1. Mutagenes.
2. Cellfusion (inklusive protoplastfusion) av växtceller av organismer som kan utbyta genetiskt material genom traditionella förädlingsmetoder.

Bilaga 2

”ALOG-modellen”:

Definition of GMO derivative

The definition article 4 (90/220) no. 13 defines how to understand “GMO – derivative”

13. „GMO-derivative“: shall mean any substance which is either produced from or produced by GMO’s, but does not contain them;

A GMO-derivative is created, if a GMO will be processed (“from”) or if the metabolism of a GMO excretes (“by”) something, but not if a substance is “produced with the help of” a GMO or a GMO - derivative.

1. A derivative is a substance which is produced “from” or “by” a GMO but not with “the help of” a GMO.
2. „from“ or „by“ means, that for the production of raw materials or foodstuffs preproducts were used, that were GMO’s themselves or which were direct derivatives from a GMO. E.g. enzymes, vitamins by a GMO, starch from GMO-corn, lecithin from GMO-soy.
3. Not included in this definition are the substances produced with the help of a GMO. “With the help of” includes two areas:
 - * processing aids that will be used during the processing of food (e.g. with the help of enzymes, that was produced by the metabolism of a GMO and that will be used as a processing aid during the production of a conventional input)
 - * substances that will be metabolised by an organism or will be used during the raising and that will be not or only in present in the end product only in technically unavoidable concentration, e.g. substrates, feedingstuffs, fertiliser, plant protection material..... (The organism is the border)

